

Nr 217.

Av herr **Persson** i Norrköping, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 55, med förslag till lag angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas.

I Kungl. Maj:ts proposition mom. 55 förelägges riksdagen ånyo förslag till lag angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas. Om en kungl. proposition i samma ärende, som förelades vid 1913 års riksdag, tillät sig undertecknad att i en motion till samma riksdag yttra bland annat, att förslaget syntes lida av så många och svåra brister att det näppeligen av riksdagen borde antagas. Överlämnandet åt polismyndighet att okontrollerat handhava avvísnings- och i vissa fall utvisningsförfarandet samt bibehållandet av bestämmelser, som möjliggöra utvisning av utlänning, även sedan denne varit i riket bosatt i årtionden och därunder uppfört sig väl, föreföll vara tillräcklig anledning för ett sådant omdöme. De erforderliga förändringarna syntes även vara av så genomgripande natur, att jag då ansåg det alltför vanskligt att därom förelägga positiva förslag, varför yrkades rent avslag på hela lagen.

1913 års riksdag beslöt också, på lagutskottets förslag, att avslå den dåvarande kungl. propositionen samt av Kungl. Maj:t begära nytt förslag. Det är ett sådant som förelägges denna riksdag i Kungl. Maj:ts nu förevarande proposition. Ehuru det lagförslag, som nu förelägges riksdagen, undergått överarbetning samt förändrats och även något litet förbättrats i vissa delar, lider det dock fortfarande, enligt min mening, av så många brister att det även av denna riksdag bör avslås för att återkomma i så förbättrat skick att det kan antagas.

Det förevarande lagförslaget sönderfaller i tvenne delar; för det första bestämmelser om *avvisning* av utlänning, som till riket ankommer, och för det andra *utvisning* av utlänning, som redan inkommit i riket och där vistats längre eller kortare tid. I det förra fallet skall åtgärden företagas omedelbart vid utlännings hitkomst av underordnad polis-

myndighet. Utvisningsåtgärden företages, enligt förslaget, i allmänhet av Konungens befallningshavande och i undantagsfall av Kungl. Maj:t.

I vad gäller avvisning torde man principiellt sett kunna utgå ifrån att svenska staten har både befogenhet och behov att i vissa fall omedelbart avvisa främlingar från sitt område, när de vilja hit inkomma. Befogenheten torde vara till finnandes, så snart utlänning, som tänker slå sig ner här i landet, finnes farlig för den allmänna säkerheten eller kan väntas falla samhället till last utan att här ha uträttat nyttigt arbete. Principiellt har jag sålunda ingen anmärkning att göra mot avvisningsförfarandet, blott bestämmelserna därom bliva så pass be- tryggande att de verkligen fylla sin uppgift.

1 § i förevarande förslag stadgar, att avvisning skall äga rum av utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning. Vidare att enahanda förfarande skall äga rum mot utlänning, som varit dömd för förfalsknings-, tjufnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt o. s. v. Därjämte föreskrives emellertid att polis- myndighet jämväl må avvisa »annan utlänning, som till riket ankommer för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han sak- nar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning».

Denna bestämmelse lämnar ett farligt spelrum för omdömeslösheten och godtycket hos polismyndigheten, enär avvisningsrätten genom denna bestämmelse göres synnerligen tänjbar. Fara för missbruk vid avvis- ningsrättens utförande är därigenom stor och denna fara är så mycket mer betänklig som utövandet av rätten till avvisning måste läggas i underordnade polismyndigheters händer utan möjlighet för dem, mot vilken åtgärd i sådant hänseende vidtagits, att därutinnan vinna effek- tiv ändring. Bestämmelsen kan leda lätt till att polisen kommer att avvisa personer därför att de äro torftigt klädda och ej inneha till- räckliga medel att därmed försörja sig för någon längre tid och så- lunda »skäligen böra antagas sakna möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning».

Man må härvid jämväl bemärka, att avvisningsrätten näppeligen kan begränsas till vad densamma, teoretiskt sett, innebär, nämligen till att förhindra den, som vill hit inkomma, att överskrida rikets gränser, utan måste inrymma möjlighet att inom obestämd kortare tid återsända den, som inkommit, detta så mycket hellre som det är fullständigt

otänkbart, att polismyndigheter skulle för att kunna verkställa avvissning, vara posterade å varje landsväg, där den skär riksgränsen, vid varje hamn för mottagandet av ett vart dit ankommande fartyg, även sådana som gå i regelbunden trade kanske flera gånger dagligen, och på varje järnvägståg, som passerar gränsen, eller vid varje järnvägsstation, där sådant tåg först stannar inom riket. *Rätten till avvissning närmar sig på grund härav utvisningsrätten på sådant sätt, att skillnaden dem emellan ofta torde vara omöjlig att bestämma.*

I riksdagens skrivelse 1907 uttrycktes det bland annat, att invandring borde förhindras av arbetssökande personer, som kunna *obehörigen bidra till att försämma svenska arbetares utsikt till förvärv.* Om dem saknas alldeles bestämmelser i det nu föreliggande lagförslaget. Det enda, som vittnar om att Kungl. Maj:t icke alldeles saknar kännedom om det nämnda önskemålet är ett uttalande i motiveringen att det lagliga reglerandet av detta ämne lämpligen bör för närvarande få anstå för att upptagas, då frågan härom anses mogen för att lösas. »Någon avsevärd praktisk olägenhet torde ett sådant uppskov näppeligen föranleda», heter det.

Det är ju gott och väl, att propositionen föreslår, att hel- eller halvkriminella existenser och yrkestiggare av främmande nationalitet skola kunna avvisas eller utvisas, samt att vårt lands intresse att icke behöva tjäna dylika till fattigvårdsanstalt i propositionen erkännes. Men är det icke i grunden ett större socialt och ekonomiskt intresse för vårt folk att mot *neddragande* inflytelser från en *lägre* främmande civilisationsnivå skydda de arbets- och levnadsvillkor, som den svenska arbetareklassen hittills förmått tillkämpa sig?

Det är ju obestriddt, att ett folk har sin i socialt och kulturellt avseende *sårbaraste* punkt just inom de samhällslager, som måste leva på de lägsta existensnivåer, vilka över huvud kunna betecknas såsom ännu tillhörande landets *normala*, ekonomiska och sociala företeelser. Och det torde icke vara någon hemlighet, att vi bland de för lön tjänande kroppsarbetarne inom jordbruk, industri och transportväsen finna huvudmassan av dessa ekonomiskt och kulturellt vanskligast ställda samhällslager. I själva verket är den moderna *socialpolitiken* med sin arbetar-, skydds- och arbetarförsäkringslagstiftning m. m. intet annat än ett i statshandling omsatt erkännande av samhällets vitala intresse att *hindra* levnadsförhållandena inom lönarbetarklassen från att sjunka ned under vissa miniminivåer, vilka efter hand skola *stiga* med samhällets allmänna framsteg i välstånd och kultur. Är det icke då ett förbiseende av eljest erkänt samhällsintresse och en inkonsekvens mot

rådande legislativ praxis, att en kungl. proposition om lag »angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas» liknöjt förbigår det faktum, att »vissa utlänningars» *konkurrens* i den svenska arbetsmarknaden, särdeles där denna konkurrens är *direkt anordnad i kampsyfte* av svenska arbetsgivare, kan innebära den mest överhängande fara för svenska arbetare att bli nedkonkurrerade till en hos oss eljest övervunnen, halvbarbarisk levnadsnivå? Man får dock antaga, att många arbetare skulle föredraga att *emigrera* och att på detta sätt nödtvunget främja den svenska arbetarstammens utspädning än här, än där med främmande, »billigare» folkelementer.

Kungl. Maj:ts regering borde icke sakna kännedom om hithörande fakta och symptom inom den svenska och utländska arbetsmarknaden. En del bilagor till 1913 års kungl. proposition, såsom t. ex. kommerskollegii utlåtande samt redogörelsen för Förenta staternas lagstiftning om förbud mot invandring av arbetare, som redan före ankomsten blivit bundna genom arbetsavtal (*contract laborers*), borde vara lärorika. Men regeringen har funnit för gott att i detta stycke avstå från tillgödöörandet av lärdomar genom utlandets erfarenhet samt att reducera sin socialpolitiska förtänksamhet till det ovan nämnda uttalandet om att någon vidare praktisk olägenhet av uppskov näppeligen föreligger.

Att förekomma en sjukdom är bättre än att bota den — det torde ingen bestrida. Kungl. Maj:t avråder emellertid från användandet av det nu föreliggande tillfället till ett förebyggande ingripande och har därigenom, enligt vår mening, tagit på sig ett tungt ansvar. Är det Kungl. Maj:ts mening, att en del stora områden av t. ex. det svenska jordbruket först skola få *anpassa* sina produktionsmetoder och produktionskostnader i enlighet med *östeuropeiska* vandringsarbetares kulturanspråk och att vi *sedan* skola genom lagstiftning söka bota detta onda? Och är det meningen, att den sjudande förbittring, som importen av utländska strejkbrytare regelmässigt och självfallet framkallar inom den svenska arbetarklassen, *bör* få ytterligare vidga klyftan mellan den svenska arbetaren och det övriga samhället? Är det meningen, att denna frihandel i arbetskraft, uti ett agrar- och industriprotektionistiskt land, *bör* få ytterligare stärka den svenske arbetaren i övertygelsen, att *han* ingen andel äger i detta land och dess välstånd? Skall detta vara statsklokt, att detta får ske eller måste ske, innan en svensk regering får tro sig berättigad att föreslå en främlingslag, som skyddar den svenske arbetaren mot en förödande och förbittrande utländsk smutskonkurrens i själva den svenska arbetsmarknaden?

Lika självklart som det är, att en invandring av i alla avseenden högt stående utländska arbetare, som höja de svenska arbetsförhållandena och lönenivåerna, måste erkännas vara till gagn för vår ekonomiska utveckling och vår arbetarklass, lika obetridligt är det, att *icke all* invandring av främmande arbetare är av *denna* art. Självfallet är dessutom, att man på intet sätt har minskat sina sympatier för främmande folk eller kringskurit sitt intresse för deras välgång och för samfärdseln med dem därigenom, att man söker avvärja *de* former av ekonomisk konkurrens som måste kasta oss tillbaka till de lägre levnadsnivåer, på vilka vissa av deras arbetaregrupper dessvärre ännu stå kvar, men över vilka de svenska arbetarna lyckats höja sig.

I många fall ådagalägga närmare undersökningar av förhållandena vid strejkbrytareimport och säsongarbetareimport att arbetsgivarnes *totala* utgifter för arbetskraft, trots de låga *arbetslönerna*, bliva *större*, än fallet skulle varit vid användandet av svenska arbetare till de löner, som av dem begäras. När det är fråga om strejk, få de svenska arbetarne alltså bevittna, att deras arbetsgivare ingalunda räkna så särdeles noga med *kostnaderna*, blott det lyckas att med *utländsk* hjälp hålla nere *deras* löner. När svenska arbetare icke äro så »billiga» som de billigast åtkomliga utländska, då är det slut med svenskens rätt att leva och arbeta enligt *svensk standard* i Sveriges land; och *svensk* näring skall nu grundas på *polsk* eller *galizisk* levnadsstandard.

Enligt min mening borde sålunda i § om avvisning, i stället för den av mig ovannämnda kautschuksbestämmelsen, inryckas en bestämmelse av ungefär följande innehåll: »*Samma lag vare om annan utlänning, som till riket ankommer under omständigheter, som göra sannolikt, att han av arbetsgivare här i landet skall användas till att ersätta strejkande eller lockoutade svenska arbetare. Samma lag vare ock där det beträffande utlänning, som till riket ankommer för att söka sig uppehälle, skäligen bör antagas, att hans av rent personliga omständigheter eller av allmänna nationella och sociala förhållanden i hans hemland betingade löne- och levnadsanspråk stå så lågt under motsvarande svenska arbetares löne- och levnadsstandards, att hans konkurrens i den svenska arbetsmarknaden måste förminska svenska arbetares möjligheter att upprätthålla och höja dessa sina löne- och levnadsstandards.*

Vad därpå beträffar de föreslagna bestämmelserna i utvisningslagen synas även dessa, om än det må erkännas att de genom den senaste överarbetningen blivit något förbättrade, ännu lida av betänkliga brister. I 6 § 4 mom. föreskrives att den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avsetts dömd till fri-

hetsstraff, må utvisas, för så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande att fara för hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning och sedlighet. Härav framgår att utvisning kan följa på relativt ringa brott. En man, som vistats här i riket nära nog hela sitt liv, kan av ortsmyndigheten (Konungens befallningshavande) utvisas för exempel en sådan förseelse som våldsamt motstånd mot polis för vilket en månads fängelse kan följa. Brottets beskaffenhet kan föranleda till antagande att fara av hans vistelse kan uppstå för allmän ordning. För ett tillfredsställande skydd mot övergrepp och misstag synes böra fordras att, i den mån utvisningsrätten lägges i händerna på ortsmyndigheterna, utvisningen anknytes såsom en direkt påföljd vare sig av *grövre brott* eller av andra till beskaffenheten bestämt angivna brott.

En så vidsträckt befogenhet som förslaget vill inrymma åt resp. polismyndigheter i länen, med Konungens befallningshavande i täten samt hela raden av med häktningsrätt utrustade ortsmyndigheter och en del inkompetenta polismän i kön, kan särskilt i oroliga tider befaras leda till missbruk av långt allvarligare art än som följt av den nu icke lagfästa utvisningsrätten, därvid Kungl. Maj:t såsom i första hand *beslutande* myndighet likväl erbjuder en viss garanti för utvisningsfallens rimliga begränsning. Ett nytt område, skriver advokaten Eliel Lövgren i en 1913 mycket uppmärksammat artikel i ämnet, för det i orostider epidemiska häktningsraseriets utveckling skulle alltså vara svaret på andra kammarens uttalande till förmån för häktningsbestämmelsernas reformering med syfte bl. a. att få slut på Konungens befallningshavandes bevisligen olagliga praxis att utrusta extra polismän med häktnings- och åtalsrätt för stora samhällen å landsbygden. Man har eljest väntat andra åtgärder i denna angelägenhet men i stället konfirmerar lagförslaget (i dess § 17 jämförd med § 8) ytterligare berörda, mot promulgationslagen till strafflagen uppenbarligen stridande praxis. Detta herr Lövgrens omdöme står i huvudsak kvar, blott med den förändringen att av Konungens befallningshavande förordnad polisman skall äga befogenhet till länsmanstjänst.

I näst sista stycket av 6 § heter det:

»Har den som gjort sig skyldig till brott, varom i denna § under 3 och 4 är fråga, under de före brottet föregående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.» Det innebär med denna formulering icke tillräckligt skydd att lagförslaget lägger Konungens befallningshavande på hjärtat att med en viss diskretion besluta om utvisning och att därvid taga skälig hänsyn till utlännings levnads- och familjeförhållande

samt till tiden för hans vistelse i riket. Det är rätt uppenbart att dylika hänsyn gjort sig gällande även förut, då ingen lagstiftning i ämnet funnits, men hur pass mycket de fått gälla framgår av vissa upprörande utvisningar som förekommit.

Enligt mitt förmenande *borde utlänning behandlas som inländsk man i samma mån som han anses ha vunnit stadigvarande uppehåll inom landet*, vilket förhållande bör bedömas efter särskilda i lag fastställda regler, såsom viss tids uppehåll i landet, hemorts- och förvärvs rätt o. s. v.

Denna princip har antagits i flera länder och där den icke vunnit fullt erkännande har dock, fränsett en del tyska stater, trängt sig fram en uppfattning om att en närmare vunnen samhörighet mellan utlänning och det land, där han vistas, utesluter statens utvisningsrätt. Så är förhållandet i Frankrike, Österrike-Ungern och Norge. Vad särskilt angår Norge, må utlänning, som är gift med en norska och har barn i Norge, icke utvisas annat än för visst, i lagen angivet undantagsfall och därstädes födda utlänningar kunna efter tre års vistelse icke utvisas ens på grund av ådömt längre frihetsstraff. Utan en liknande bestämmelse om att vissa års vistelse i landet skola utgöra hinder för utvisning, kan jag omöjligen vara med om någon utvisningslag, ty utan en sådan bestämmelse kunna här i riket varande utlänningar näppeligen känna den trygghet som de svenska lagarna dock även böra lämna dem. Liksom landet fordrar skyldigheter av utlänning har landet även skyldighet mot honom. Det förefaller mig uppenbart att hemvisten bör tillmätas en avgörande betydelse för utvisningsrätten både med hänsyn till den enskilde och det land den ursprungligen tillhör. Om man bortser från extra ordinära fall, som komma i krigstid eller under spionlag etc., förefaller det vara grymt och meningslöst mot den enskilde att, därför att han begått ett brott, till och med av lindrig beskaffenhet, utvisa honom från det land där han bott i många år, äger familj, förbindelser och egendom, finner sin utkomst och eventuellt har att svara inför fordringsägare.

Angående själva förfarandet vid utvisningen bör det giva största möjliga trygghet mot godtycke. Det är, principiellt sett, alldeles förkastligt att giva länets polismyndighet befogenhet till en så vidsträckt beslutanderätt över utvisningsåtgärder som den underordnade polisen, eventuellt efter högsta polismyndighetens egen instruktion, genom häktning eller eljest genom anmälan inlett. Polisen, Konungens befallningshavande inbegripen, har viktiga och nödvändiga samhällsuppgifter att fylla, men dessa böra icke med härför främmande syften sammanblandas. En sådan sammanblandning existerar redan i åklagaremaktens förening

med polismyndighet. Polisen bör ej beklädas med viktiga domarefunktioner, med rätten att i ömtåliga fall döma över människors framtida väl och ve. Därför bör själva utvisningsbeslutet förläggas till domstol i stället för till Konungens befallningshavande.

På grund av de av mig ovan berörda principiella bristerna, som enligt min mening vidlåda det föreliggande lagförslaget, för att det skall fylla det behov, som tränger till att avhjälpas, och enär jag ej haft tid eller möjlighet att skriva ny lag, får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat av riksdagen bifallas, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning i ämnet.

Stockholm den 13 juni 1914.

Sven Persson.
